

1 מחלוקת משנה records a whether חרוסת מצוה or not: According to the תנא קמא it is not a מצוה. We only use חרוסת because of קפא - to neutralize the negative effect of the מרור. According to ר"א ב"ר צדוק it is a מצוה - of which there are two explanations: ר' לוי holds it is זכר לתפוח - To commemorate the apple trees under which the women would give birth in מצרים, and therefore, צריך לקהוייה - we must put apples into it to make it slightly tart. ר' יוחנן, who is supported by ברייתא, holds it is זכר לטיט - To commemorate the cement that was made in מצרים, and therefore, צריך לסמוכיה - we must add various herbs to make it thick like cement.

1 אף על פי שאין חרוסת מצוה

מחלוקת

ר"א ב"ר צדוק	תנא קמא
✓	✗
מצוה	מצוה
ר' יוחנן	ר' לוי
זכר לטיט	זכר לתפוח
Therefore, צריך לסמוכיה	Therefore, צריך לקהוייה

We only use קפא because of

2 משנה the זאגט - After pouring the second cup the child asks his father the questions of the מה נשתנה, and the father responds with the story of מצרים:

2 מה נשאל:

מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו

מה נשאל

3 The ברייתא adds that if the son is smart he should ask the מה נשתנה, but if he can't, the wife asks, and if she doesn't ask, the בעל הבית should himself ask the questions, even if he and everybody he is sitting with is a חכם.

3 The ברייתא adds

If the son is smart
He should ask the מה נשתנה

If he can't
The wife asks

If she doesn't ask
בעל הבית should himself ask
even if sitting with is a חכם

4 The Mishnah records the four questions as follows:

- 1- Why do we limit ourselves to מצה, and not חמץ, on the Seder night?
- 2- Why do we eat מרור instead of other vegetables on the Seder night?
- 3- Why do we eat only roasted, and not cooked or stewed meat on the Seder night?
- 4- Why do we dip twice on the night of the סדר?

רב understands that this means that we are חייב to dip twice at the סדר, but רב ספרא argues; חיובא לדרדקי! We cannot consider the first dipping, which is only done to arouse the curiosity of the children, to be a חיוב. Instead, רב ספרא says that the question is not why we are obligated to dip twice, but why we actually dip twice.

4

1	2	3	4
Why do we limit ourselves to מצה on the Seder night?	Why מרור instead of other vegetables on the Seder night?	Why do we eat only roasted on the Seder night?	Why do we dip twice on the night of the סדר?
		רב ספרא	רבא
		חיובא לדרדקי! Why we actually dip twice	Why we are חייב to dip twice

5 The Mishnah continues; מתחיל בגנות ומסיים בשבח - In answering the child's questions we start with the negative and conclude with the positive: מאי בגנות - What is the negative?

רב אמר מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו שמואל אמר - Rav says that we begin with how our ancestors worshipped idols. Shmuel says we begin with how our ancestors were slaves in מצרים.

5

מתחיל בגנות ומסיים בשבח

מאי בגנות?

רב אמר	שמואל אמר
מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו	עבדים היינו

6 The Gemara relates that one Pesach night רב נחמן asked his servant דרו, that a slave who is freed and given lots of money what should he say? Upon which דרו answered; בעי לאודויי ולשבוחי - He must thank and praise his master.

רב נחמן said; פטרתן מלומר מה נשתנה פתח ואמר עבדים - I no longer have to say מה נשתנה, and he commenced with עבדים היינו.

6

The Gemara relates רב נחמן asked his servant דרו

דרו A slave who is freed... ..what should he say?

בעי לאודויי ולשבוחי

רב נחמן said פטרתן מלומר מה נשתנה פתח ואמר עבדים היינו

7 משנה the זאגט:
 רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי מצוה of the Seder a person has to mention the three primary Mitzvos of the night, פסח מצה ומרור. פסח מצה ומרור. We mention פסח because Hashem skipped over the Jewish homes in מצרים when killing the Egyptian firstborns. רבא adds that we do not pick up the roasted food when speaking about פסח because נראה נראה - כאוכל קדשים בחוץ - lifting it would give the impression that our roasted food is a פסח and we are eating it outside of ירושלים. The מצה commemorates how quickly we were redeemed that our dough did not have time to rise - we lift the מצה when we talk about it. The מרור represents the fact that the Egyptians made our lives very bitter - and we lift the מרור when we talk about it.

7

רָבִן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר
 כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח
 לֹא יֵצֵא יָדָיו חוֹבְתוֹ וְאֵלּוּ הֵן

וּמְרֹר	מִצֵּה	פֶּסַח
Egyptians made our lives very bitter	Our dough did not have time to rise	Hashem skipped Jewish homes
We lift the מַרְרָה when we talk about it	We lift the מַצָּה when we talk about it	רבא We do not pick up the roasted food נִיאֵה כְּאוֹף קִבְּלִים בְּחוּץ

8 Citing the basic text of the Haggadah, the משנה goes on to tell us how after telling the story we emphasize the need to thank and praise Hashem, which leads us directly into הלל, followed by a ברכה about גאולה.
 The Mishnah cites a Machlokes אומר הוא אומר - How much of Hallel is recited before the meal? בית שמאי אומרים - The first chapter only. ובית הלל אומרים עד. - The first two chapters. חלמיש למעינו מים - The first two chapters.

8

After telling the story
 we emphasize the need
 to thank & praise Hashem

הלל

עד היכן הוא אומר
 מחלוקת

ובית הלל אומרים	בית שמאי אומרים
חלמיש למעינו מים	אם הבנים שמחה

9 אמר רב אחא בר יעקב סומא פטור מלומר הגדה - A blind person is exempt from saying the הגדה because the term זה is used. As in the case of בן סורר ומורה, a blind parent is exempt, because they cannot say סורר ומורה, so too, regarding סיפור יציאת מצרים a blind person is exempt, because the Posuk says; והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

9 אמר רב אחא בר יעקב
סומא פטור מלומר הגדה

The case of בן סורר ומורה
a blind parent is exempt
because they cannot say
בגנו זה סורר ומורה

So too
Regarding סיפור יציאת מצרים
a blind parent is exempt
because the Posuk says
והגדת לבנך ביום ההוא לאמר
בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים

10 The Gemara asks how רב יוסף and רב ששת, both of whom were blind, were able to say the הגדה for everybody in their home if they were exempt. The Gemara offers two answers: First, maybe רב יוסף and רב ששת held that מצה בזמן הזה דרבנן - the מצה of מצה, and by extension the מצה of מצרים, סיפור יציאת מצרים, is only דרבנן, so even a blind person can be מוציא others, because they are both equally מהוייב מדרבנן. And רב אחא בר יעקב would also agree that its only דרבנן but since דאורייתא תקון רבנן - כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון - so דינים דאורייתא after דינים דרבנן - so just like blind people cannot be מוציא others if the מצה of מצרים is דאורייתא, they also can't be מוציא others if it is דרבנן. Second, that רב יוסף and רב ששת held that blind people are even מדאורייתא חייב. We cannot compare to בן סורר ומורה, because by סורר ומורה the word זה is extra to exclude blind people, but by סיפור יציאת מצרים the word זה is not extra at all, because there is no other way to formulate it. The Rashbam explains, that רב אחא בר יעקב did not derive it from the extra word, but from a גזירה שוה זה זה, while רב יוסף and רב ששת did not have a tradition of this גזירה שוה from their teachers.

10 How did רב יוסף & רב ששת both of whom were blind were able to say the הגדה

We cannot compare to בן סורר ומורה

מצה בזמן הזה דרבנן

רב אחא בר יעקב
כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון
They can't be מוציא others if it is דרבנן